

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. V. De Planetarum Incolis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

te Sol cum planetarum orbitis moveatur ab S in A. Perinde igitur fiet apogæum & perigæum, uti patet ad oculum; perinde etiam directio & regressio planetarum; cum enim Mercurius in sua orbita versus eandem cum orbita partem movetur, est directus: cum inferius circa perigæum movetur in partem oppositam, est retrogradus, quia motus ejus proprius velocior est, quam motus orbitæ sive Solis: cum in parte aliqua obliqua intermedia hi duo motus oppositi respectu terræ sunt æquales, est Stationarius. Idem dicendum de Marte, hac tantum differentia, quod Mars tunc fiat retrogradus, quando pars illa orbitæ, in qua actu Mars movetur, fertur in partem oppositam, quod etiam contingit circa perigæum; cum enim Mars lentius moveatur, quam Sol, velocior erit ibi motus orbitæ Martis in oppositum, quam Martis in sua orbita, adeoque nobis in terra apparebit retrogradus.

Neque hic quidquam supponitur, quod in simili non supponere debeant Copernicani in satellitibus Jovis & Saturni, atque etiam in nostra Luna: Luna enim movetur in sua orbita, dum hæc cum terra deferitur circa solem; atque interea fit nodorum regressus, motus apogæi &c. non secus ac si terra quiesceret: & è Sole Luna videretur retrograda, sicut è terra Mercurium videmus retrogradum. Cur ergo non similiter deferri possint cum Sole planetarum orbes, & interim peragi, quæ videmus, omnia? Hoc modo transformatur Systema Copernicanum in Tychoicum, & utrique parti aliquid conceditur: cum enim in describendis figuris & subducendis planetarum minorum calculis nobis facilius sit, solam terram moveri, quam solem cum planetarum orbitis, nihil prohibet, quod minus in istis assumamus systema Copernicanum velut hypothesein: cum verò per Solis motum reipsa perinde explicentur omnia, non est, cur terræ motum tribuamus contra scripturæ Auctoritatem. Demus ergo Copernicanis eorum hypothesein respectu nostri in Astronomicis faciliorem esse; non tamen negemus oppositam esse veriore.

§. V.

De Planetarum Incolis.

FUERE olim quidam Pythagorici & Platonici asserentes, dari in Luna pastores & armenta: nostris quoque temporibus invalescit opinio de Planetarum incolis inter aliquos Recentiores Copernicanos. Ratio illorum est, quia planetæ sunt corpora terræ similia, & similiter circa Solem mota, atque à Sole illuminata: Jupiter & Saturnus habent suas Lunas, uti terra: Luna ipsa suos montes pro fluviis & mineralibus; suam atmosphæram pro rore & pluviis ad planetarum vegetationem; plantæ fructus edunt, ut iis nutriantur animalia: cur igitur non ibidem sint etiam incolæ, sicut in terra? Id verisimillimum esse arbitratur in suis chartis Uranographicis Astronomus Norimbergensis, & multis evincere nititur Hugenus in Cosmotheoro, ut adeo inter ipsos vix amplius disputetur de supposito, sed de sequelis, circa Incolarum staturam, proprietates &c. Sic Wolfius in sua Astron. dicit: *Dubio ferè penes me caret, Jovicolas esse Terricolas multò majores, ex genere nempe Gigantum. Quin imò sunt, qui etiam soli suos dent populos, veluti salamandras in igne viventes. Id non ausus est Suiden Anglus; ne tamen hunc planetam omnino privaret incolis, statuit ibidem damnatorum sedem. Ulterius progressi sunt ex Cartesianis aliqui, qui totidem soles fingunt,* quot

quot stellas fixas conspiciamus, atque circum singulos planetas alios moveri volunt, uti circum Solem nostrum moventur planetae in nostro vortice: in his planetis novos incolas collocant, & vix non in infinitum multiplicant. De hac Mundorum pluralitate eleganter scripsit D. Fontenelle.

Ad hanc quaestionem responderi potest, quod sibi met respondet Hugenius, dum quaerit: utrum in planetis dentur Pygmaei ranis non majores, aut Gigantes, qui Terricolos excedant secundum rationem magnitudinis planetarum? Respondet enim serio, id equidem esse posse, non tamen credi debere: quia natura non subjacet nostrae imaginationi: deinde quidquid Cartesius scripserat de brutorum machina & mundi formatione, rejicit ille, ut imaginationis figmenta nil soliditatis habentia. An non idem responderi posset ad quaestionem de Planetarum incolis? Mirum deinde est, Auctores illos tam distincte nobis describere tempestatum in planetis vicissitudines, ingolarum formam, instrumenta, Architecturam &c. praeterire autem illa, quae illorum spectant Religionem: nimirum systema hoc non admodum consonat SS. Litteris & Theologiae. Nonne Apostolus Act. 17. dicit: Deum fecisse ex uno omne genus hominum? Nonne dein homines planetarii a Deo creati essent, ut Deo serviant, & salvi fiant? At Apostolo teste, non est in aliquo alio salus, nisi in Christo JESU: *Nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo nos oporteat salvos fieri.* Act. 4. Hinc Apostolis suis praecepit Christus, ut praedicent Evangelium omni creaturae: de Apostolis autem in planetas missis nihil scimus.

Interea tamen D. Wolfius opinionem suam probat etiam ex Fide, quatenus *Nempe Fide tenemus, Deum omnia condidisse ad manifestandum perfectiones suas: ne igitur Deus sine excidat, creaturae rationis capaces & corporibus instructae, ut Lunam incolant, opus omnino censeri debet.* At hoc argumentum probaret, ubique opus esse hominibus, cum non sit in caelo, nec in terris plaga, in qua non multa supersint ad manifestandam Dei gloriam cognoscenda. At forte etiam cum quibusdam Alchymistis homunciones nigellos admittit in mineris Wolfius, qui subterranea mirentur & moderentur? Melius igitur ex hoc argumento existentiam Angelorum probavimus Contemp. 1. quam hominum ubique, qui ne quidem perfecte cognoscunt ea, quae usurpant oculis & palpant manibus.

Sed praeter cognitionem, qua in Dei laudem assurgimus, alium finem immediatum requireret forsitan Auctor, propter quem creata sint tot corpora caelestia? Hunc finem non obscure colligit ex Gen. c. 1. in quo haec omnia propter hominem in terra degentem facta legimus: solem enim, lunam & stellas posuit Deus in firmamento caeli, ut essent in signa & tempora, ut dividerent diem ac noctem, ut lucerent super terram. Quid inde utilitatis profluat, norunt Astronomi, Geographi, Chronologi, Nautae, &c. sentiunt plantae & animalia, maria & universa sublunaris natura, quamvis magnam partem nos mortales ignoremus. Terram in principio creavit Deus, & primum deinde planetas & stellas propter terram, quam homini praeparabat Deus. En discrimen inter terram & planetas, quod superius non agnoscebas. At necdum capis, quomodo propter unum terrae punctum haec omnia fecerit Deus: sed quid istud miraris? si Deus Unigenitum suum terris dedit, cur non concesserit reliqua longe minora? an apparatus iste pro Homine-Deo, in terris nobiscum degente tibi nimius videtur?

Instas tamen & dicis, Deo gloriosius fore, si planetae suos haberent incolas, qui laudarent Deum. Quid si autem hanc gloriam non quaerat Deus, ficti hanc non quaesivit ex aliis planetis innumeris, uti & mundis possibilibus, quos

quos condere poterat Omnipotens Dominus ? Potuit ille vivere beatissimus sine ulla creatura, cur id non poterit cum determinato, quem sibi liberrimè præfixit, creaturarum numero ? Si superius sunt incolæ, cur nihil de illis manifestavit nobis, uti tamen fecit de Angelis ? Nam hæc ipsa de hujusmodi incolis cognitio faceret ad majorem illius gloriam, uti ex tuismet principiis sequitur. Cæterà meum non est, quemquam in suis conjecturis condemnare : interim tamen, uti monet Apostolus, nemo plùs sapiat, quàm oportet sapere, sed sapiamus omnes ad sobrietatem.

CAPUT IV. De reliquis fideribus.

TRiplicis generis fidera in cælo distinguimus, nempe Planetas, Stellas novas, & Stellas fixas. Stellæ novæ sunt illæ, quæ identidem tantum apparent, ut cometæ. Planetæ sunt astra, quæ non servant semper eandem inter se distantiam, sed modò conjunguntur, modò opponuntur, variisque modis per cælum divagantur, atque hinc errantes dicuntur. Fixæ contra sunt stellæ longè supra planetas positæ, quæ licet etiam moveantur, eandem tamen servant inter se distantiam, unde fixæ & inerrantes dicuntur, ut ab errantibus distinguantur. De planetis jam dictum est, nunc de reliquis.

§. I.

De Cometis & Stellis novis.

PER cometas quandoque intelligimus stellas novas, quæ in hoc solo ab aliis differunt, quòd incipiant & desinant : subinde meteora in aëre nostro sine motu circa terram apparentia : propriè autem quasdam veluti Stellas ab aliis longè diversas, in secundo cælo circa terram motas. Alii enim cometæ sunt barbati, alii caudati, alii criniti seu comati ; quia sparsos habent in orbem radios instar capillitii seu comarum, unde & cometæ dicuntur. Tunc autem caudati dicuntur ; cùm capillitium cometam sequitur ; cùm verò antecedit, barbati nuncupantur : ubi adverte, capillitium seu tractum lucidum tendere semper versùs partem soli oppositam, & subinde in acumen desinere, subinde instar caudæ hirundinis dilatari ; in oppositione solis spargitur in orbem. Colorem habent varium, aliqui igneum, alii flavum, nonnulli argenteum, fuscum & nigrum protulerunt. Variam quoque magnitudinem apparentem habuerunt : anno ante Christum 146. cometes effulsit non minor sole : caudam aliqui ad 60. gradus & ultra protendunt : tempore Mithridatis cometes per dies 70. ita luxit, ut cælum omne conflagrare videretur : Notabilis in recenti memoria est cometes ille, qui visus est sub finem anni 1680. & sub initium anni seq. Præter motum diurnum alium habent non ita regularem versùs ortum aut alterutrum mundi polum, velociorem in medio, quàm in fine aut initio. Ab initio minores sunt, deinde videntur majores, & postmodum minores, donec evanescant : minùs quàm dies 8. aut ultra 6. menses nullus durasse legitur, si miraculosum